El futur que ens espera.

Guia per a aproximar-te al canvi climàtic, les seues conseqüències i com afrontar-les

Consell Valencià de la Joventut

FRIDAYS FOR FUTURE País Valencià

ÍNDEX

Introducció 3

Aproximació al canvi climàtic: origen, causes i conseqüències 8

- **Existeix un consens científic total entorn al canvi climàtic i els seus efectes** 8
- **L'ésser humà és "indubtablement" el responsable del canvi climàtic** 9
- **Les onades de fred extrem a l'hivern són una conseqüència de l'augment de la temperatura global** 10
- **El canvi climàtic està darrere de l'augment de les precipitacions i la seua intensitat (DANA) en la zona mediterrània** 11
- **En els últims anys, els rècords de dies càlids són onze vegades més freqüents que els de dies freds** 12

Com està afectant la meua vida quotidiana el canvi climàtic? 13

Fer front a la crisi climàtica: idees i reivindicacions 14

Introducció

Jorge Olcina. Catedràtic d'Anàlisi Geogràfica Regional. Universitat d'Alacant
Juan Romero. Catedràtic de Geografia Humana. Universitat de València

Aquesta Guia auspiciada pel Consell Valencià de la Joventut és tan oportuna com necessària. Oportuna, perquè s'impulsa per a sumar-se al gran conjunt d'esdeveniments i accions que alerten sobre la crisi climàtica, les seues conseqüències i la necessitat d'actuar amb urgència. Necessària, perquè l'educació ambiental és un dels àmbits en els quals el treball de divulgació és més necessari per a alertar sobre els riscos que implica no fer res o no fer prou durant les pròximes dues dècades. Especialment en la conca del Mediterrani, tant a la Ribera Nord com en la seua Ribera Sud, ja que totes les evidències científiques alerten sobre els profunds impactes que el canvi climàtic provocarà en aquests fràgils ecosistemes.

El Mediterrani és un escenari principal del procés actual de canvi climàtic a escala planetària. Els accelerats canvis ambientals i socials que es viuen des de mitjan segle XX en la ribera d'aquesta mar d'història converteixen a la conca del Mediterrani en un àmbit geogràfic altament vulnerable davant els efectes de l'escalfament climàtic. El Mediterrani és una regió-risc, un espai geogràfic on conflueix elevada perillositat natural i un grau d'ocupació humana molt intens, des d'època històrica, que ha implantat activitats, infraestructures i nuclis urbans en àrees poc aptes. Això ha elevat l'exposició als perills naturals de manera important, convertint a la regió mediterrània en un laboratori privilegiat dels processos de risc, que requereix actuacions d'adaptació que reduïsquen els efectes actuals i previstos dels esdeveniments extrems en el context de canvi climàtic. No és una cosa nova. Aquestes terres han viscut moments històrics de crisis –climàtiques, geològiques, polítiques, socioeconòmiques- i ha sabut sobreposar-se. És el que Norwich (2008) qualifica com el "miracle" del Mediterrani que el fa "únic" en el nostre planeta: aqueixa capacitat de les seues gents per a conviure en un mitjà difícil donant lloc a civilitzacions diverses l'empremta de les quals es manifesta en l'actualitat. Preocupa ara aquest episodi ambiental complex –escalfament atmosfèric– pels efectes desfavorables que està tenint en els seus territoris i societats. I que poden anar a més. És l'inici d'una nova era, un nou repte per al Mediterrani.

El canvi climàtic actual és un procés d'anormal escalfament tèrmic de la troposfera terrestre generat per l'emissió de gasos d'efecte hivernacle procedents, principalment, de la combustió de fonts d'energia fòssil. Com a hipòtesi de treball s'institucionalitza, oficialment, a la fi dels anys vuitanta del passat segle, encara que des de finals del segle XIX alguns autors ja assenyalaven la relació entre la presència de CO_2 en l'atmosfera terrestre i el seu possible efecte en les temperatures.

En l'actualitat és un procés avalat científicament per les dades climàtiques i els efectes ambientals ja notables en alguns espais geogràfics del planeta. Però ha de continuar considerant-se una hipòtesi de treball amb algunes incerteses per analitzar a causa del caràcter caòtic del propi funcionament de l'atmosfera terrestre. Això implica la necessitat d'aprofundir en la investigació dels efectes regionals del calfament climàtic actual. En el nostre cas, molt especialment en l'àmbit mediterrani.

La relació entre increment de la presència de gasos d'efecte hivernacle en la troposfera terrestre i augment progressiu de la temperatura de l'aire és innegable. Se sustenta en el fet que aquests gasos d'origen antròpic estan modificant el balanç energètic del nostre planeta, que és la peça clau del funcionament del sistema climàtic terrestre.

La solució principal per a aquesta qüestió és evident: disminuir la presència de gasos d'efecte hivernacle en l'atmosfera. Però això implica un canvi important, substancial en nombrosos països i regions, en el model de proveïment energètic per al desenvolupament de les activitats econòmiques, per al funcionament de les àrees urbanes i per a la mobilitat, que no és possible assumir en el curt termini o és rebutjat, directament, per alguns d'ells. Però és l'única eixida possible, raonable. Malm (2018) assenyala, encertadament, que per cada any en què es posposen les accions per a aconseguir una economia mundial descarbonitzada, l'ombra de l'escalfament s'estendrà cap al futur, més impactes arribaran a ser inevitables, més "tempestes" ens afectaran. És un colp fonamental en el funcionament de la nova era denominada Antropocé, que justifica la seua denominació justament en el balafiament contemporani dels productes derivats del petroli.

L'àmbit mediterrani és, com s'ha assenyalat, un dels escenaris mundials de repercussió important del procés actual d'escalfament planetari (Cramer et al., 2018), a causa del seu caràcter de regió de frontera entre el tropical i el polar. El canvi climàtic està adquirint ací, a més, uns trets propis que permeten parlar d'una "mediterraneització" d'aquesta conjuntura climàtica actual, a causa del propi escalfament de la mar Mediterrània (CEAM, 2020), que està alterant els processos atmosfèrics: intensificació de pluges, increment de nits tropicals, major freqüència d'esdeveniments extrems. Un clima, en suma, tèrmicament menys confortable i amb més episodis meteorològics que generen danys (Figura 1).

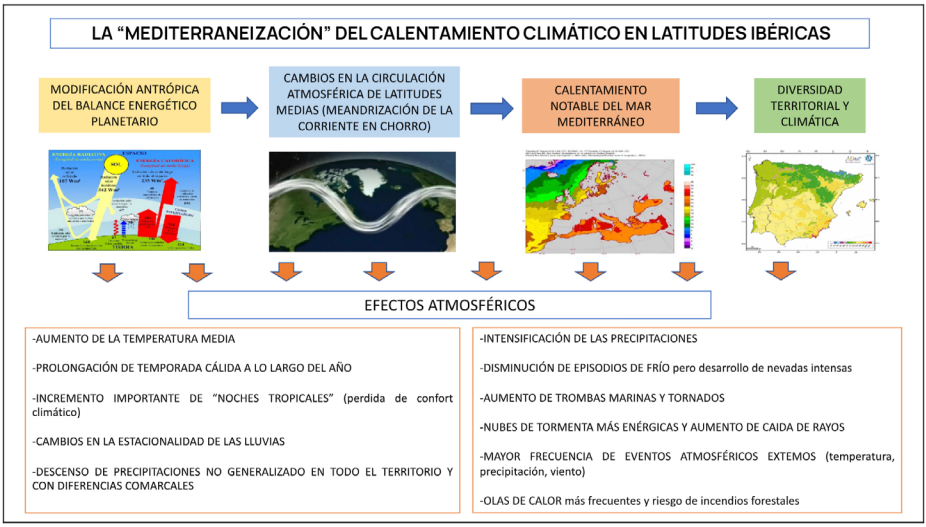

Figura 1. La singularitat del canvi climàtic en l'àmbit mediterrani. Elaboració pròpia.

El canvi climàtic actual és una etapa històrica més en el procés de convivència de les societats mediterrànies amb el seu medi natural. Però és segurament la seua etapa més complexa, més incerta, més exigent, en el marc d'una economia amb capacitat per a adaptar-se, però poc procliu a canvis que alteren el nivell de riquesa aconseguit. Però l'adaptació necessària per a reduir els efectes del canvi climàtic actual implica canvis profunds econòmics i territorials en els pròxims anys.

El territori mediterrani i, molt especialment, les seues ciutats han d'adaptar-se davant el canvi climàtic i apostar pels principis de l'economia circular com a eixos bàsics de planificació territorial i econòmica. L'acció política per part dels governs, en qualsevol escala, ha de partir de la consideració de la lluita contra el canvi climàtic com a principi rector principal. Les polítiques de canvi climàtic impliquen mesures que afecten, directament o indirectament, a totes les àrees de govern, d'ací la necessitat de jerarquia i coordinació de les mateixes per part d'un departament exclusiu dedicat a polítiques de canvi climàtic i/o medi ambient en general. Resulta prioritària l'elaboració de plans d'adaptació al canvi climàtic en les escales regional i local. En general, la planificació territorial i urbana ha d'adaptar-se al canvi climàtic, a partir de l'ús de l'eina d'"infraestructura verda".

A causa dels escassos avanços en matèria de mitigació, de reducció d'emissions a nivell planetari, l'adaptació dels territoris i les activitats econòmiques al canvi climàtic es presenta com un repte per a la consolidació d'una aposta necessària per a la sostenibilitat territorial que ha de ser el

principi rector de plans i programes territorials en les pròximes dècades, en el marc del compliment dels objectius de desenvolupament sostenible (ODS) i de l'estratègia europea de descarbonització de l'economia amb horitzó 2050.

Nombrosos informes elaborats a meitat de la dècada passada ja insistien en la necessitat de parar atenció preferent a les pèrdues econòmiques conseqüència del canvi climàtic i atendre de manera prioritària les conseqüències en regions i persones més vulnerables. Per la seua part, diferents informes de projecció econòmica per al present segle, especialment els treballs de Nicolas Stern, assenyalen que la pèrdua econòmica, en percentatge de PIB anual, seria d'un 3% del PIB cap a 2060 i entre el 5 i 7% anual a la fi de segle, si no s'aconseguirà l'objectiu de contenció de pujada tèrmica planetària en 2 ºC. Però el més destacable és que en un d'ells s'avança que entorn del 70% d'aquestes pèrdues correspondria a les regions del Sud i de l'Europa central i meridional. Els treballs més recents, especialment l'últim informe del Panell Internacional sobre el Canvi Climàtic encara avança escenaris i perspectives més greus que els anteriors.

No obstant això, no hi ha signes evidents per a tindre esperances que estiguem avançant prou. Els progressos continuen sent discrets, heterogenis i amb grans diferències regionals. La manera d'entendre i (des)governar una globalització sense regles, sense acords i sense mecanismes de governança global, el manteniment de models de creixement extractius i ecodepredadors, en paraules de Ramonet, i la tirania del cicle polític en detriment del cicle ecològic, constitueixen obstacles que poden fer naufragar una agenda que hauria de ser la gran prioritat a escala planetària. No és segur que no hàgem depassat ja el límit de no retorn, però sí que ho és que si no s'aconsegueix "aplanar la corba" de l'escalfament global els seus efectes seran molt més devastadors i disruptius que els ocasionats per la pandèmia. I no hi ha temps que perdre, especialment en regions vulnerables com al Mediterrani.

Algunes eleccions recents celebrades a Europa occidental han mostrat l'avanç d'opcions ecologistes. La dada podria significar que ja s'ha instal·lat en les nostres societats (especialment entre les joves generacions) un corrent profund que manté la seua preocupació pel canvi climàtic, repensar els nostres models de creixement i de gestió de recursos no renovables, altres models de ciutat, altres formes de consum o noves formes de mobilitat i simpatitza amb opcions que en la seua majoria contribueixen a formar governs de coalició amb opcions reformistes tradicionals, liberals o socialdemòcrates. La paradoxa és que precisament on la urgència d'apostar per un canvi de model és major, els països del Sud d'Europa, és on la presència de partits verds o d'agendes verdes en general, està menys assentada en l'imaginari col·lectiu. Això és, tant en el pla polític i de sistema de partits com en el cultural, amb el que la dificultat per a crear "punts d'inflexió polítics", en paraules de Stern, en favor del canvi climàtic és major.

Com ja vam tindre ocasió d'assenyalar en la nostra publicació *Canvi Climàtic al Mediterrani. Processos, riscos i polítiques*, dels nombrosos ensenyaments que podem extraure de la pandèmia global en relació amb el canvi climàtic volem destacar cinc. La **primera** és que cal ser molt humils en termes acadèmics a l'hora d'analitzar els canvis, de generalitzar sobre els efectes que el canvi climàtic produeix en els ciutadans i de fer projeccions futures. Les percepcions, prioritats, inseguretats o actituds depenen del lloc del món en el qual es visca i de la classe social a la qual es pertany. No obstant això, sí que podem afirmar que amb les evidències científiques conegudes la crisi climàtica i ecològica pot ocasionar profunds canvis en les nostres societats en el curt termini.

El **segon** ensenyament és que des del món acadèmic, des de la pròpia societat civil i des dels poders públics s'ha de continuar traslladant a la ciutadania la major quantitat d'informació possible basada en fets contrastats. En aquest punt el paper dels mitjans de comunicació i les iniciatives de divulgació són fonamentals.

En **tercer** lloc, és necessari insistir en l'error que suposaria bandejar la lluita contra la crisi climàtica en favor del model productivista pre-Covid. Sabem prou com per a afirmar que els efectes ocasionats pel canvi climàtic seran profunds. La pandèmia no ha d'utilitzar-se com coartada per a prosseguir amb models productius i de creixement insostenibles sinó tot el contrari: acordar escenaris de transició cap a models productius i formes de vida més sostenibles.

El **quart** ensenyament és que, encara que s'hagen produït avanços en el terreny els valors i aspiracions genèriques en favor del medi ambient, les dificultats per a aconseguir suport polític i ciutadà suficient i resistències per a incorporar-les a l'àmbit de les polítiques concretes són moltes.

En **cinqué** lloc, és urgent acordar per a aquesta dècada noves estratègies d'adaptació, mitigació, anticipació i regulació fins on siga possible. En el cas de les regions mediterrànies aquesta urgència és encara major. De la mateixa manera, és imprescindible comptar amb estratègies públiques per a afrontar nous i desconeguts regs extrems. Perquè aquests han vingut per a quedar-se.

Per això cal celebrar iniciatives com aquesta i felicitar els seus promotors. Perquè la història ens ensenya que els processos de maduració de contextos culturals són condició necessària i prèvia per a assegurar l'eficàcia de l'ampli ventall de polítiques públiques que cal impulsar amb urgència. El mateix Nicolas Stern alertava que els pròxims quinze anys seran crítics, i es preguntava per què continuàvem esperant. Afortunadament, les generacions més joves són molt més conscients de la gravetat de la situació i de la necessitat de revisar inèrcies, models de creixement i patrons de consum. I aquesta és la millor i més esperançadora notícia.

Aproximació al canvi climàtic: origen, causes i conseqüències

Existeix un consens científic total entorn al canvi climàtic i els seus efectes

El clima pot variar, ja siga per motius naturals que estan fora del nostre abast, com "l'any sense estiu" al 1816, produit per una combinació de la disminució de l'activitat solar i les erupcions volcàniques a Filipines i Indonèsia els anys precedents, o per causes antropogèniques, és a dir, amb origen a l'activitat humana.

Des de la Revolució Industrial a mitjans de segle XIX les civilitzacions més desenvolupades hem estat abocant grans quantitats de gasos d'efecte hivernacle a l'atmosfera amb un creixement exponencial dels mateixos, de manera que no sols estem modificant la composició d'aquesta, sinó també alterem totes les interaccions que la capa gasosa té amb altres agents del planeta.

Durant les dècades dels 60 i els 70, cada vegada més persones científiques demostraven correlacions entre les emissions de diòxid de carboni i l'escalfament de la Terra, fins que a l'any 1988, amb una evidència científica demostrada per nombrosos persones científiques i durant més de tres dècades, es va crear el Grup Intergubernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic (IPCC, sigles en anglés), amb l'objectiu triple d'avaluar la informació científica en quant a que el canvi climàtic està sent induït per l'ésser humà, l'impacte d'aquest canvi climàtic i les opcions d'adaptació i mitigació.

El nombre d'estudis al camp del canvi climàtic s'ha incrementat fins al punt en què es poden analitzar els mateixos al llarg dels anys i demostrar com el consens científic ha anat augmentant fins que hui en dia és total. Per donar veracitat a aquestes paraules, hi ha dos articles científics encarregats d'analitzar les publicacions d'aquesta temàtica al llarg dels anys que cal citar. El primer d'ells (Cook, Nuccitelli et al., 2013) examina 11944 articles publicats entre el 1991 i el 2001, determinant que el 97.1% de les publicacions demostraven que el canvi climàtic existeix i té origen en l'activitat humana. El segon estudi (Powell, 2019), més recent, analitza 116 00 articles publicats al mateix 2019 i, en aquest cas, el 100% de les publicacions demostren que el canvi climàtic és una realitat causada per l'ésser humà.

La ciència és un procés acumulatiu, les noves evidències es sumen a les velles, les noves tecnologies corroboren allò que les més antigues havien demostrat abans, la certesa s'obri pas i, paulatinament, la comunitat científica passa del desconeixement del segle XIX, a l'escepticisme del segle XX i, finalment, a l'aclaparadora i aterridora realitat del segle XXI. El canvi climàtic és una realitat a la qual hem de fer front. 📈

L'ésser humà és indubtablement el responsable del canvi climàtic

L'efecte hivernacle constitueix el principal motor del canvi climàtic. L'acumulació de certs gasos en l'atmosfera, principalment el diòxid de carboni, el metà, l'òxid nitrós i els gasos fluorats, impedeix que la calor del sol escape a l'espai. Com a conseqüència, la temperatura del planeta augmenta en el que es coneix com a escalfament global.

Les evidències científiques confirmen que l'acció humana està darrere d'aquest fenomen amb activitats com la crema de combustibles fòssils, la tala de boscos i la cria de bestiar, entre altres. Així ho assegura el Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic (IPCC, sigles en anglés) en el seu últim informe Canvi Climàtic 2021: Bases físiques, publicat el passat mes d'agost, on s'afirma que el canvi climàtic està ocasionat indubtablement per l'activitat humana. A més, afig l'informe, les emissions de gasos d'efecte hivernacle procedents de les mateixes han causat la major part de l'escalfament global, sent responsables d'un calfament d'aproximadament 1,1 ºC des de 1850-1900.

Les investigacions de l'IPCC assenyalen a les activitats humanes com les principals causants de l'augment de la temperatura en el planeta en comparació amb certs fenòmens naturals, com l'activitat volcànica o solar, que també col·laboren en l'escalfament global. El seu últim informe parla ja d'efectes irreversibles causats pel canvi climàtic i assegura que l'escalfament causat per les emissions antropogèniques des del període preindustrial fins a l'actualitat durarà de segles a mil·lennis i continuarà causant nous canvis a llarg termini en el sistema climàtic, com un augment del nivell de la mar, per exemple.

No obstant això, l'IPCC també dirigeix la seua mirada cap a les persones per a parlar de solucions, ja que recorda que una reducció substancial i sostinguda de les emissions de diòxid de carboni i d'altres gasos d'efecte hivernacle permetria limitar el canvi climàtic. El termini per a aconseguir aquest objectiu és limitat. Segons la predicció de l'Organització Meteorològica Mundial, la temperatura mitjana anual del planeta superarà el límit d'1,5 graus respecte dels nivells preindustrials, pactat en l'Acord de París de 2015, en els pròxims cinc anys. Així, l'ésser humà compta encara amb aquest termini temporal per a canviar per complet el seu model productiu i econòmic i evitar el col·lapse mediambiental.

Les onades de fred extrem a l'hivern són una conseqüència de l'augment de la temperatura global

Oratge: És l'estat de l'atmosfera en un moment i lloc determinat (plou, neva, fa sol, núvol, fred, calor...). És on se situarien les onades de fred o les sequeres.

Clima: És la mitjana dels valors recollits de temperatura, precipitació, etc., en un lloc determinat durant, al voltant, de 30 anys. És on se situaria el canvi climàtic.

És important saber diferenciar entre els dos conceptes, ja que ací és on està la clau per a entendre com una onada de fred extrem pot ser una conseqüència de l'augment de la temperatura global. Com es pot comprovar, la clau radica en l'escala temporal. Mentre l'oratge són fenòmens a escala temporal curta, el canvi climàtic és un procés a una escala superior.

Per què una onada de fred també pot ser un efecte del canvi climàtic? Un estudi publicat el 2017 en la revista Nature Geoscience conclogué que conforme més aire de l'Àrtic fluix cap a baix, Nord-amèrica podrà esperar hiverns més durs. Conclusions a les quals també arribà un estudi publicat en març de 2018 en la revista Nature Communications. "Les temperatures càlides de l'Àrtic fan que el corrent en jet (jet stream, corriente en chorro) patisca grans oscil·lacions i, quan ho fa cap al sud, fa que l'aire fred arribe més al sud", afirmà Jennifer Francis, autora de l'estudi.

I que és açò de el corrent en jet? Són un conjunt de corrents d'aire fixos de grans dimensions que envolten la Terra al pol nord i sud i que la recorren d'oest a est a gran velocitat, generats per les diferències de temperatura entre els pols i l'equador. Per a mostra, un símil: un cotxe a gran velocitat té complicat girar i anirà més recte i amb corbes amples; mentre que si redueix la velocitat, podrà realitzar corbes més tancades i oscil·lants.

Un estudi publicat en Science Advances l'octubre de 2018 predeia que els fenòmens meteorològics extrems i mortals podrien augmentar fins a un 50% per a l'any 2100. Entre els que es troben, onades de fred, sequeres, huracans, etc. fent-los més duradors en el temps i més potents. Però la qüestió és que no hem d'esperar fins al 2100 per comprovar com el canvi climàtic ens afecta amb episodis de temps extrems, els estem patint ja.

El canvi climàtic està darrere de l'augment de les precipitacions i la seua intensitat (DANA) en la zona mediterrània

En les capes altes de l'atmosfera existeixen forts corrents que envolten el globus denominats corrents en jet. Un d'ells és el corrent en jet polar, el qual es troba en latituds mitjanes (latitud d'Espanya) i gira d'oest a est amb vents molt forts que superen fàcilment els 200 km/h. Si la velocitat del vent en aquest corrent s'intensifica prou, s'ondula i si la força del vent arriba a ser prou forta, l'ondulació és tal que pot arribar a tancar-se per complet, separant-se de la circulació general i quedant aïllada en el costat sud del corrent en jet. D'aquesta manera es forma una pertorbació (DANA) que té unes característiques diferents de l'entorn que l'envolta, a més de moviment independent.

Les DANA formen part del clima del nostre entorn i en nombroses ocasions han provocat problemes relacionats amb les pluges torrencials. No obstant això, en els últims anys hem assistit a esdeveniments extrems al Mediterrani deguts a aquest efecte que han provocat grans DANA en aproximar-se al sud i est de la península.

Però, és aquest fenomen una conseqüència del canvi climàtic? Segons les projeccions de canvi climàtic per a les pròximes dècades, la temperatura del Mediterrani continuarà pujant. Això fa que siga més fàcil que es formen núvols de tipus tempestuós i que les pluges es concentren en un menor espai de temps podent descarregar entre 100 i 200 litres per metre quadrat en tan sols una hora. A més, segons un informe del laboratori de Climatologia de la Universitat d'Alacant, les DANA han deixat ja de ser un fenomen de la tardor per a passar a estar presents nou mesos a l'any: des de l'inici de la primavera fins al final de la tardor. En aquest sentit, diversos estudis duts a terme per l'AEMET apunten a un augment en freqüència i intensificació de les situacions que provoquen pluges molt fortes o torrencials i d'extensió significativa en el conjunt del Mediterrani espanyol.

En els últims anys, els rècords de dies càlids són onze vegades més freqüents que els de dies freds

2020 va ser l'any més càlid a Espanya, a Europa i va estar al nivell del més càlid a escala global. A Espanya, la temperatura ha pujat 1,7 °C des de l'època preindustrial, i 1,3 °C en els últims 60 anys. Augmenta, també, la temperatura superficial de les aigües marítimes, 2020 va ser el segon any més càlid en les nostres mars, tan sols per darrere de 2017.

L'Informe de l'Estat del Clima d'Espanya posa de manifest que l'any 2020 va ser el més càlid a Espanya i Europa des que hi ha registres, i que a escala mundial va estar al mateix nivell que 2016. És molt significatiu que set dels deu anys més càlids a Espanya s'hagen registrat en l'última dècada. L'increment de les temperatures es xifra en 1,7 °C des de l'època preindustrial, la major part de la qual (1,3 °C), correspon als últims 60 anys. Aquesta tendència ha sigut fidelment reproduïda pels mateixos models climàtics que preveuen un ascens de la temperatura mitjana a Espanya de fins a 5 °C en el pitjor escenari d'emissions de gasos d'efecte hivernacle a la fi de segle. En 2020, les concentracions d'aquests gasos que provoquen l'escalfament global van marcar màxims històrics, malgrat la reducció temporal d'emissions que va suposar l'aplicació de mesures preses en resposta a la pandèmia de la COVID-19.

En l'estiu de 2020 va haver-hi tres onades de calor. Una d'elles, amb nou dies de duració entre principis de juliol i començaments d'agost, la tercera més llarga des de 1975. L'increment d'onades de calor en els últims anys és una de les conseqüències amb major impacte de l'augment de les temperatures. Així, s'estima que en els últims cinc anys han mort al voltant de 1 800 persones a l'any a conseqüència de la calor extrema, segons l'Institut de Salut Carles III. En els últims trenta anys, el nombre de rècords diaris de temperatures altes és molt major que el que caldria esperar en un clima que no s'estiguera calfant, i el contrari ocorre amb el nombre de rècords de temperatures baixes. Des de 1951, els dies extremadament càlids a Espanya han augmentat notablement i en l'última dècada van ser onze vegades més freqüents que els dies extremadament freds.

Com està afectant la meua vida quotidiana el canvi climàtic?

Nits tropicals i tòrrides a l'estiu: Entenem nit tropical per aquella en la qual es superen els 20ºC, i nit tòrrida en la qual es passa dels 25ºC. En les quatre dècades que van de 1961 a 1990, la mitjana va ser de només 5 a l'any, una xifra que es duplicà de 1991 a 2020, amb una mitjana d'11, segons els registres del sistema d'observació europeu E-obs Copernicus, recollits pel climatòleg Dominic Royé.

En València, les nits tropicals s'han quadruplicat per la considerable àrea metropolitana i l'influx del mediterrani. "Ací es veu molt bé l'efecte combinat del canvi climàtic i el d'illa de calor -l'increment de la temperatura que pateixen les grans ciutats a causa de l'activitat humana-, perquè l'estació estava rodejada d'horta i ara, d'edificis", comenta Rubén Del Campo, portaveu d'AEMET. Han passat de 20/30 als anys 30 i 40 del segle XX a 80/90 en els últims 20 anys. I encara pitjor, les tòrrides s'han multiplicat per 10 des dels anys 80: en l'últim decenni hi ha hagut una mitjana de 40.

Gitar-se a tan altes temperatures té efectes molt nocius per a la salut, subratlla Royé, investigador i professor en la Universitat de Santiago de Compostela, perquè produeixen un "estrés tèrmic prolongat, en impedir que el cos descanse i es recupere de l'estrés tèrmic sofrit pel dia". A més "pot provocar alteració i privació del son degut als processos necessaris de termoregulació": per entrar en la fase de son profund, el cos necessita baixar el pols, però no pot fer-ho perquè està treballant per baixar la seua temperatura. Fins ara, era un aspecte poc estudiat, però este climatòleg ha coordinat un estudi internacional que s'acaba de publicar en la revista Epidemiology en el que analitza el seu impacte en la mortalitat per causa específica -respiratòria o cardiovascular- en el sud d'Europa.

Augment de les malalties transmeses per mosquits: El doctor Monroy López explicà que l'escalfament global ha contribuït que les espècies que habitaven en les temperatures temperades o tropicals es desplacen a altres espais on es poden adaptar gràcies a l'increment de la temperatura. Les malalties que es transmeten per mosquits o caparres estaven abans limitades a regions tropicals tradicionals "però ara han canviat les seues

rutes migratòries i algunes malalties han aparegut en altres regions a causa de la migració d'animals". Així, malalties com el dengue, malària, febre del Nil (ja detectada a Sevilla), zika, etc. podrien veure's en terres valencianes amb pacients zero per la migració de vectors forans (exemple, el mosquit tigre).

Pèrdua de territori: La pujada del mar i les tempestes costaneres més freqüents i fortes que estem patint a les costes valencianes, especialment en la província d'Alacant, tenen com a conseqüència directa la pèrdua de platges i regions costaneres. Aquest efecte del canvi climàtic amenaça zones poblades, infraestructures industrials, terrenys agrícoles i part del patrimoni natural valencià. Així, els efectes en les nostres vides no sols es queden en l'àmbit mediambiental, sinó que es traslladen a la qualitat de vida o al sector econòmic.

Escassedat d'aigua: L'alteració dels règims de pluges, ja que cada vegada plou més a la costa i no a l'interior, està reduint la quantitat d'aigua a la qual tenim accés al territori valencià. Aquest fet no sols tindrà un impacte directe en el consum humà o agrícola de l'aigua, sinó que originarà la pujada del preu de les coses, donat que la majoria de processos industrials de producció requereixen l'aigua en algun moment.

Fer front a la crisi climàtica: idees i reivindicacions

Què puc fer jo com a individu per a combatre el canvi climàtic?

Regla del quilòmetre: Per a trajectes menors d'un quilòmetre, i que no requerisquen transport de grans volums, utilitzar mitjans de transport no motoritzats (a peu o en bici).

Compra responsable: Comprar producte ecològic, de comerç just i de quilòmetre zero. També comprar a granel per a emprar menys envasos.

Reducció de la carn: Reduir el consum de carn, especialment la roja, i apostar per una dieta mediterrània basada en els vegetals, sempre que es puga ecològics i de temporada.

Repara més que recicla: Els aparells electrònics tenen una gran petjada ecològica, informa't de les alternatives de reparació en lloc de comprar-ne un de nou.

Passar a l'acció: Uneix-te a alguna associació de voluntariat ambiental, col·laborar en les activitats que organitzen i ajuda a amplificar el seu missatge.

Què demanem a les institucions polítiques?

Apostar per la transició ecològica del nostre model productiu mitjançant el finançament d'activitats econòmiques, empreses i projectes que tinguen un baix impacte ambiental, incentivant la transformació dels processos productius perquè siguen menys perjudicial per al medi ambient o establint taxes a les activitats contaminants o amb gran petjada ecològica.

Garantir un transport públic de qualitat, respectuós amb el medi ambient i accessible per a tot el món.

Afavorir el consum de productes de proximitat a través de la promoció, la conscienciació ciutadana i el suport econòmic.

Reforçar pressupostàriament els recursos destinats a l'educació ambiental, tant des de l'Educació Formal com des de l'Educació No Formal.

Repensar el model turístic, promovent el turisme sostenible.

Apostar pels sectors de la transició ecològica com a nínxols de treball per a les persones joves.

Desenvolupar accions des de tots els àmbits perquè la lluita contra el canvi climàtic siga una consciència col·lectiva, de forma que el patró de conducta ens faça ser partícips d'un model que vaja en equilibri amb el medi ambient.

Consell Valencià de la Joventut

FRIDAYS FOR FUTURE Alicante

FRIDAYS FOR FUTURE Elda & Petrer

JUVENTUD X EL CLIMA VALÈNCIA FRIDAYS FOR FUTURE

FRIDAYS FOR FUTURE Vinaròs

Col·labora:

IVAJ Institut Valencià de la Joventut